

Alljärgnev on revisjonikomisjoni pädevusest (**KOKS § 48, KOFS §-d finantsdistiipliini kohta**) lähtuv arvamus Saku valla 2025. a majandusaasta aruande kohta volikogule

REVISJONIKOMISJONI ARVAMUS

1. Üldine hinnang

Revisjonikomisjon leiab, et majandusaasta aruanne on koostatud nõuetekohaselt ning kajastab õigesti ja õiglaselt valla finantsseisundit. Audiitori aruanne on **märkusteta**, mis kinnitab aruande **formaalset** korrektsust. Samas rõhutab revisjonikomisjon, et **märkusteta audit ei tähenda riskide puudumist**. Audiitor on oma märgukirjaga juhtinud revisjoni komisjoni tähelepanu olulistele finantsriskidele.

2. Netovõlakoormus ja KOFS vastavus

2.1. Tegelik olukord

Audiitori hinnangul:

- Netovõlakoormus oli 31.12.2025 seisuga: **ca 135% põhitegevuse tuludest**, lubatud **individuaalne** piirmäär oli **75%**.

→ **Netovõlakoormus ületab lubatud piiri oluliselt ja süsteemselt.**

2.2. Järeldus

Revisjonikomisjon järeldab:

- **Saku vald ei vasta 2025. aastal KOFS-i netovõlakoormuse nõuetele.**
- Võlakoormus on jätkuvalt kasvutrendis (2024: ~112%, 2025: ~135%). Tegemist ei ole ajutise kõrvalekaldega, vaid **struktuurse finantsprobleemiga**.

2.3. Audiitori rõhuasetus

Audiitor märgib, et:

- olukorra parandamiseks on kavandatud meetmed (võlgade refinantseerimine, eelarvestrateegia, negatiivne lisaeelarve),
- kuid need ei muuda fakti, et aruandeaasta lõpu seisuga on netovõlakoormuse piirmäär ületatud.

Raamatupidamise aruande lisas 24 „Meetmed netovõlakoormuse parandamiseks“ ei ole välja toodud, mida kavatsetakse ette võtta, et netovõlakoormuse määr vähenema hakkaks ja finantsolukord paranema. Välja on toodud 2025. aasta alguses tehtud pangalaenude refinantseerimine, mille tulemusel pidi maksepuhkus võimaldama rahavooliselt 2025. aasta lõpuks viia lõpuni kavandatud investeeringud (põhikooli kompleks) ja tasuda ehitajale.

Sügisel vastuvõetud eelarvestrateegia kohaselt pidi olema 2025. aasta tegelik netovõlakoormuse määr 125,3% ning 2026. aastal oodatav netovõlakoormuse määr 106%.

2025. aasta lõpuks oli tegelik netovõlakoormuse määr (135%) veelgi suurenenud võrreldes eelarvestrateegiaga seatud eesmärkidega (125.3%).

Audiitor viitab oma märgukirjas, lisas 24 kirjeldatud meetmetele, mis tegelikult ei parandanud netovõlakoormuse piirmäära, toomata välja meetmete mõju ja hinnangut piisavusele.

Revisjonikomisjon leiab, et netovõlakoormuse parandamiseks kirjeldatud meetmed ei ole oma eesmärki täitnud ning edaspidised tegevused finantsolukorra parandamiseks on välja toomata.

3. Põhitegevuse tulem (KOF5 nõue)

- Põhitegevuse tulem 2025. aastal on **positiivne**,
- ning vastab KOF5 § 33 lg 2 nõudele.

→ See on oluline tugevus ja näitab, et igapäevane tegevus (ilma investeeringuteta) on finantsiliselt toimiv.

Tõdeme, et positiivne tulem on hea, mis näitab, et ilma finantseerimis- ja investeerimistegevuse kuludeta saab vald põhitegevuse kuludega hakkama. Samas ei taga tulemus pikemas perspektiivis olemasolevate kohustuste teenindamist ning ei toimu valla arengut.

4. Likviidsus ja maksevõime

Audiitori hinnang:

- lühiajalise maksevõime kordaja: **0,3**;
- heaks tasemeks loetakse: **1,5–2,0**;
- lühiajalised kohustised ületavad käibevara **üle 6 mln euro**.

Järeldus

- valla **likviidsus on nõrk ja riskantne**;
- esineb reaalne risk lühiajaliste kohustuste täitmisel;
- finantsjuhtimine sõltub tugevalt laenudest ja refinantseerimisest.

5. Kapitalistruktuur ja finantsrisk

- kohustiste osakaal varadest: ~69%
- kriitiliseks piiriks loetakse ~50%

→ Saku vald finantseerib oma tegevust suurel määral **võõrkapitali arvelt**, mis:

- suurendab intressikulu;
- vähendab finantsiseseisvust;
- piirab tulevikus investeerimisvõimekust.

2025. aastal ületas võetud laenu summa tehtud investeeringuid, ehk laenu võeti põhitegevuse kulude katteks (vastuolu KOFS § 38 lg 1 p 1).

6. Kulutuste efektiivsuse hinnang

6.1. Positiivne

- eelarve täitmine üldiselt hea (~99%);
- põhitegevus jätkusuutlik;
- investeeringud suunatud avalike teenuste arendamisele;
- märkimisväärseid rikkumisi sisekontroll ei tuvastatud.

6.2. Probleemid

Revisjonikomisjon tuvastas:

- 1. Laenupõhine investeerimine**
 - investeeringud (nt koolihoone) on suured ja vajalikud,
 - kuid finantseerimisstruktuur suurendab võlakoormust.
- 2. Intressikulude kasv**
 - 2025 intressikulu: **1,53 mln €**
 - kasv võrreldes eelmise aastaga → surve eelarvele.
- 3. Finantsjuhtimise tasakaalustamatus**
 - põhitegevus on positiivne,
 - kuid kogu finantstulemus negatiivne → investeeringute ja laenukoormuse mõju.
- 4. Likviidsuse alahindamine varasemates otsustes**
 - väga madal maksevõime näitab, et **rahavoogude planeerimine vajab parendamist.**

Põhitegevuse eelarve täitmine koondina oli hea, tulud 98% ja kulud 99%. Samas kuluridade kaupa on eelarve täitmine suurtes piirides väga erinev, ehk esineb olulisi üle- ja alatäitmisi. Hea finantsplaneerimine eeldab aasta jooksul lisaeelarvetega eelarve muutmist ja kulude ning tulude korrigeerimist vastavalt tegelikule olukorrale. 2025. aastal tehti üks lisaeelarve,

kuid eelarve tegelik täitmine näitab, et see polnud kaugeltki piisav olukorras, kus netovõlakoormus ületab olulisel määral lubatud.

Lisaeelarvega eelarve korrigeerimine on oluline finantsjuhtimise instrument kulujuhtidele, eelarve kulude tegemisel ja säästmisel. Saku gümnaasiumi eelarve ületati 991 694 euro võrra, kuid puudub info, mille arvel selline täiendav kulu tehti.

Juhtkonna meetmed (audiitori hinnangul)

Audiitori märgukirjas toodud peamised meetmed:

- laenude refinantseerimine (tähtaeg kuni 2035);
- maksepuhkus 2025–2026;
- negatiivne lisaeelarve;
- eesmärk viia netovõlakoormus KOFs-s lubatud piiridesse.

Revisjonikomisjoni hinnang

- meetmed on vajalikud ja asjakohased, kuid ebapiisavad;
- nende mõju realiseerub loodetavasti alles tulevikus;
- **2025 aasta seisuga ei ole finantsriskid vähenenud.**

Meetmetel ei olnud 2025. aastal mõju ning pikema ajaline mõju peab olema eesmärgistatud ning kajastuma eelarvestrateegias.

8. Kokkuvõte

Positiivne

- majandusaasta aruanne on korrektne;
- audiitori arvamus on märkusteta;
- põhitegevuse tulem vastab seadusele;
- sisekontroll toimib.

Negatiivne

- netovõlakoormus ületab **oluliselt** KOFs-s lubatud piirmäära;
- likviidsus on nõrk;
- kohustiste osakaal on kõrge;
- finantsriskid on märkimisväärsed;
- eelarve sõltub laenurahast.;
- halb finantsplaneerimine.

9. Revisjonikomisjoni seisukoht

Revisjonikomisjon teeb volikogule ettepaneku:

1. Kinnitada majandusaasta aruanne, kuid märkida otsuses, et:

- valla netovõlakoormus ei vasta KOFS nõuetele;
- finantsseisund sisaldab olulisi riske.

2. Kohustada vallavalitsust:

- esitama konkreetne ajakava netovõlakoormuse vähendamiseks;
- tugevdama likviidsuse juhtimist;
- piirama laenupõhiseid investeringuid;
- **parandama eelarve planeerimist**, sh koostama oluliste kõrvalekallete korral koheselt lisaelarve.

3. Kehtestada regulaarne järelevalve

- vähemalt kord kvartalis netovõlakoormuse, likviidsuse ja laenukoormuse üle.

Revisjonikomisjoni lõpphinnang

Saku valla finantsjuhtimine on sisuliselt toimiv ja kontrollitav, kuid **finantsdistiipliini seisukohalt kriitilises seisus**, kuna netovõlakoormus ületab oluliselt seaduses sätestatud piire ning valla likviidsus on nõrk. **Komisjon teeb ettepaneku volikogul ja vallavalitsusel suhtuda valla finantsolukorda täie tõsiduse ja vastutustundega.**

Revisjoni komisjoni esimees: Lemmi Oro

Aseesimees: Tiit Vahenõmm

Liige: Leo Jürgenson

Sakus, 09.06.2026